

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

[Bespreking van: L. Jardine (2008) Gedeelde weelde: hoe de zeventiende-eeuwse cultuur van de Lage Landen Engeland veroverde en veranderde]

Blom, F.R.E.

Published in:
Zeventiende Eeuw

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Blom, F. R. E. (2010). [Bespreking van: L. Jardine (2008) Gedeelde weelde: hoe de zeventiende-eeuwse cultuur van de Lage Landen Engeland veroverde en veranderde]. *Zeventiende Eeuw*, 26/1, 115-116.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Lisa Jardine *Gedeelde weelde. Hoe de zeventiende-eeuwse cultuur van de Lage Landen Engeland veroverde en veranderde*. Amsterdam, De Arbeiderspers, 2008

De oorspronkelijke titel van het nieuwste boek van de Engelse geleerde Lisa Jardine luidt: *Going Dutch. How England plundered Holland's Glory*. Dat klinkt goed voor een Engels publiek. De vertaling is wat vriendelijker voor het Hollandse oor en belooft ook het Nederlandse publiek een aangenaam inzicht in de *cultural transfer* tussen de Republiek en Engeland in de tijd dat beide landen elkaar naar het leven stonden. Aan die belofte voldoet het boek ruimschoots, al zitten er wel haken en ogen aan.

Jardine is een wetenschapper die goud delft met grote thema's uit het Nederlandse erfgoed. Op originele en indrukwekkende wijze toont ze bijvoorbeeld aan hoe Erasmus sturing heeft gegeven aan zijn internationale loopbaan en reputatie (*Erasmus, Man of Letters* 1994). Ook de moord op Willem van Oranje krijgt iets nieuws en actueels in haar pakkende woorden, 'the first assassination of a head of state with a handgun' (2007). En nu dan de wederzijdse beïnvloeding van twee culturele marktleiders van Europa. Cultuur in de brede zin des woords, van schilderkunst en tuinarchitectuur, tot muziek en intellectuele geschiedenis. Het is een heel groot onderwerp, te meer omdat de besproken tijdspanne de gehele zeventiende eeuw omvat.

Om de *copia et varietas* in goede banen te leiden wordt Constantijn Huygens ten tonele gevoerd. Dat is een slimme zet. De wereldburger uit Den Haag is immers verscheidene keren de Noordzee over gestoken en heeft een voorliefde voor Engeland. Al na zijn eerste kennismaking in 1618 ging hij er als secretaris van een diplomatiek gezantschap in de volgende jaren nog drie keer naartoe (Jardine p. 131 telt er slechts twee). Daniel Heinsius' portretbijschrift in de *Otia* kenschetst de 28-jarige Huygens dan ook als de jongeman die al vaak in Engeland is gezien ('quem saepe Britannia vidit').

Door zijn centrale rol in Jardine's breedtestudie groeit Huygens tot ongekende omvang en importantie. Men leest over zijn 'ongeëvenaarde plaats als trendsetter in allerlei culturele aangelegenheden' (p. 131) en dat hij 'vloeiend Engels' beheerste, hetgeen hem geschikt maakte als 'diplomatiek gezant' (p. 131). Of dat hij 'bijzonder knap' tekende en schilderde, dat hij er al jong aan gewend was 'om met vrijmoedigheid in het openbaar op te treden voor een kritisch publiek' (beide p. 119), en dat hij 'onvermoeibaar in de weer was' om musici en kunstenaars te helpen toegang te verkrijgen tot het hof. En ook dat de Engelse invloeden die hem mede gevormd hebben, in hem en via hem een blijvend stempel gedrukt hebben op de 'Hollandse' stijl (p. 133).

Niet anders dan Mulisch' in zijn beste momenten ('ik *ben* de Tweede Wereldoorlog') wordt Huygens in dit boek gaandeweg *de* grote cultuurmaker van de Republiek, of liever: hij *is* de cultuur. Het is echt niet de eerste keer dat hij op een voetstuk staat, maar Jardine neigt naar heuse hagiografie. Bewijsvoering verliest het soms van de wens om te beweren. In de passage over de Dutch Gift staat een kenmerkende zin als: 'We hebben hier een enigszins indirect bewijs dat Huygens waarschijnlijk een rol gespeeld heeft bij de selectie' (p. 165). En ook vinden we met regelmaat veelzeggende, bij deze betoogtrant passende retorische frasen als 'zeker' of 'zonder enige twijfel' (p. 154), 'het kan echter zijn' en 'mogen we ervan uitgaan' (beide p. 164). Academische lezers zijn niet zo onder de indruk van deze modaliteit wanneer *evidence* te enen male ontbreekt. Verder leest men dat Huygens 'een lang Latijns gedicht' schreef over zijn buitenplaats, ofschoon het citaat daaruit Nederlandstalig is en toch echt afkomstig uit *Hofwijck* (p. 187).

Gedeelde weelde getuigt van ambitie en brengt veel bijeen wat tot nu toe als rijp of groen verspreid verschenen was in veelal Nederlandstalige deelstudies. Het boek functioneert optimaal voor de Engelse markt en wellicht ook voor de Nederlandse markt van algemeen geïnteresseerden. Maar voor ingevoerden kan de enorme scope van het boek teleurstellen. Het had zorgvuldiger, genuanceerder en minder suggestief moeten zijn om net zo overtuigend te worden als het Erasmus-boek.

Maar mogelijk was dat niet wat deze studie beoogt. Want in de inleiding, een boeiend stukje zelfpresentatie waar Erasmus nog veel van kan leren, gunt Jardine de lezer een blik op de afrondende fase van haar boek, hoe ze als auteur onverdroten aan het werk is in 'de salon van hotel Savoyarde in Val d'Isère'. Haast niet te doen, denk je als lezer, om helemaal alleen aan je boek te werken terwijl de familie met gloeiende konen op de ski's staat. Maar gelukkig beschikt het etablissement over een 'opgewekte, geduldige, attente kelner', die meer kan dan bedienen. 'Elke dag', aldus Jardine, 'informeerde hij of ik opschoot en stelde dan een nieuwe onderzoekende vraag over de manier waarop een land als Nederland een groot land als Engeland heeft kunnen innemen, en het bovendien grondig en blijvend heeft kunnen omvormen'. Daar kunnen de meeste wetenschappers alleen maar van dromen. Wat een ideale lezer!